

Ajankohtaiskatsaus

I. Valtakunnallinen valmistelutilanne

Sosiaali- ja terveysvaliokunta jatkaa maakunta- ja soteuudistukseen liittyvien mietintöjen (Maku 1, valinnanvapauslaki, palveluntuottajanlaki) valmistelua viikolla 45. Mietinnöt viedään niiden valmistuttua perustuslakivaliokunnan käsittelyyn, minkä käsittelyn arvioidaan vievän 4-6 viikkoa. Tämän jälkeen mietinnöt palautuvat takaisin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jossa laaditaan lopulliset mietinnöt. Kun mietinnöt ovat lopullisesti valmiina, ne voidaan viedä eduskunnan suureen saliin käsiteltäväksi.

Eduskunta pitää viimeisen täysistunnon 14.3.2018, jonka jälkeen alkaa vaalitauko. Maakunta- ja soteuudistuksen lakien käsittelyssä on siis vielä runsaasti aikaa. Mikäli lakeja ei ehdittäisi hyväksyä vuoden 2018 puolella, tulisi tämä vaikuttamaan suunniteltuun maakuntavaalikahtauluun ja edelleen maakuntavaltuustojen työn käynnistymisen ajankohtaan. Jos lait hyväksytään esim. helmikuussa 2019, vaalit voitaisiin pitää syksyllä 2019 ja maakuntavaltuustot voisivat aloittaa esim. 1.1.2020.

II. VM:n tilannekuva maakunnista

VM:n teki alkusyksyllä 2018 katsauksen maakuntien valmistelun tilanteesta. Katsauksessa koottiin yhteen 1) maakunnan yleinen valmistelutilanne, 2) tietojohdamisen tilannekuva sekä 3) digimuutosohjelman tilannekuva. VM:n katsaus löytyy täältä: https://alueuudistus.fi/documents/1477425/3223876/Maakuntien+tilannekuva_lokakuu_2018.pdf/f721c34f-0573-8376-c9af-629882713cff/Maakuntien+tilannekuva_lokakuu_2018.pdf.pdf

1. Maakuntien yleinen tilannekuva

VM:n tilannekuva perustuu ennen kaikkea maakuntien omaan arvioon valmistelusta. Se ei ole vertailukelpoinen viime keväänä tehtyyn VM:n arvioon. Kainuun osalta on todettavissa, että valmistelu on mennyt eteenpäin, toisaalta tilannekuva on jo nyt hieman muuttunut. Esim. palvelutuotannon kilpailukyvyn osalta toimenpiteitä on arvion jälkeen käynnistynyt.

VM:n tekemän yhteenvedon mukaan kaikissa maakunnissa epäselvä tilanne on ainakin jossain määrin aiheuttanut ulkoapäin tulevaa painetta hidastaa valmistelua. Valmistelun yleiskuvaa leimaa lisäksi se, että maakunnissa keskitytään entistä enemmän niihin asioihin,

jotka tulee tehdä rakenteiden uudistamisesta riippumatta. Tämä on tarkoittanut esimerkiksi painopisteen siirtämistä organisaatio- ja hallintorakenteista palveluiden sisältöjen kehittämiseen. Myös kuntayhtymien kautta etenemiseen on valmistauduttu joissain maakunnissa. Keskusteluissa on noussut esiin myös useita asioita, joita maakunnat toivovat valtakunnallista käsittelyä ja ratkaisuja. Selvästi eniten puhuttaa edelleen järjestämisen ja tuottamisen välisen suhteen selkiyttäminen. Miten esimerkiksi viranomaistehtävät, omavalvonta ja asiakas-/palveluohjaus järjestetään tai mikä on järjestäjäorganisaation ja liikelaitoksen työnjako maakunnan eri palveluissa. Myös oman ja ulkoisen palvelutuotannon ohjausmallit herättävät kysymyksiä. Maakunnan oman, markkinoilla toimivan palvelutuotannon asema puhuttaa.

2. Tietojohtamisen tilannekuva

Kainuussa tietojohtaminen nostetaan varsinaiseen valmisteluun ensi vuoden aikana.

3. Digimuutosohjelman tilannekuva

VM:N arvion mukaan valmistelu on parhaiten hallinnassa Kainuussa, Pohjois-Karjalassa ja Päijät-Hämeessä.

III. Kainuun syksyn 2018 valmistelutilanteesta

Maakuntauudistuksen ohjausryhmä hyväksyi kokouksessaan

3.9.2018 § 81 syksyn työohjelman. Valmistelutyötä on jatkettu tämän pohjalta.

1. Kainuun maakuntastrategia (kts. asiak kohta 8)
2. Kainuun maakunnan organisaatorakenteen valmistelun II vaihe (kts. asiak kohta 13)
3. Simulointi (kts. asiakohdat 9 ja 14)
4. Atpu-tukipalveluiden, tahe-tukipalveluiden sekä ICT-palveluiden tuottamisen selvitystyöt (kts. asiakohdat 15, 16 ja 17)
5. Ylimaakunnallinen yhteistyö sekä liikenneasiat
Ohjausryhmän kokouksessa 3.9.2018 oli esillä Itä-Suomen sekä Pohjois-Suomen selvitykset tulevan tienpitoalueen kokoamisvaihtoehtoista.
8.10.2018 on valmistunut maakuntajohtajien sekä ELY-keskusten ylijohtajien toimeksiantoja tehty selvitys maakuntien yhteistyöstä vesi- ja kalatehtävistä. Selvityksessä esitetään Pohjois-Suomen yhteistyöstä seuraavaa:

Vesienhoito

- Jokainen maakunta vastaa vesienhoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta sekä sidosryhmäyhteistyön järjestämisestä omalla alueellaan.
- Maakuntien on yhteen sovitettava vesienhoidon suunnittelun aikataulu ja sisältö valtakunnallisesti vesienhoitoalueiden välillä.
- Vesienhoitoalueilla tehtävien yhteensovittamisesta vastaa yksi maakunta: Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueella Pohjois-Pohjanmaan maakunta. Kemijoen vesienhoitoalueella, Tornionjoen vesienhoitoalueella (kansainvälinen vesienhoitoalue yhdessä Ruotsin kanssa) sekä Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoen vesienhoitoalueella (kansainvälinen vesienhoitoalue yhdessä Norjan kanssa) Lapin maakunta.
- Yhteensovittamistehtävän hoitamista ja koordinaattorin virkaa varten vesienhoitoalueella tehdään tarvittaessa maakuntien kesken sopimus viranomais tehtävän hoitamisesta. Lapin maakunta vastaa kolmen pohjoisimman vesienhoitoalueen koordinaatiosta sekä tarvittavasta yhteistyöstä naapurivaltioiden kanssa.
- Vesienhoidon yhteensovittamistehtäviä vastaavasti rannikkomaakuntien kesken sovitaan, että Varsinais-Suomen maakunta hoitaa merenhoidon suunnittelun yhteensovittamistehtävää
- Vesien-ja merenhoidon osatehtävissä on lisäksi tarpeen tehdä yhteistyötä ja yhteensovittamistavaltakunnallisesti, useiden tai yksittäisten maakuntien välillä. Tällaiset tarpeet liittyvät seurannan hankintaan ja laadunvarmistukseen sekä eräisiin erityisosaamista edellyttäviin tehtäviin.

Vesitalous

- Nykyiset resurssit ja osaaminen vaihtelevat suuresti maakuntien välillä; pienimmät resurssit ovat Kainuussa, suurimmat Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla
- Resurssien edelleen vähenemiseen on syytä varautua
- Kainuulla ja Pohjois-Pohjanmaalla on yhteinen vesistöalue, Lapin alueen vesistöalueet sijaitsevat kokonaan Lapin maakunnan sisällä
- Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan osalta vesitaloustehtävien yhteistyön lähtökohtana on osaamiseen perustuva laaja yhteistyö
- Yhteistyötä tehdään ainakin ojitustoimitusten, peruskuivatuksen, tulvantorjunnan sekä vesirakennusomaisuuden ja niihin liittyvien lupien hallintaan liittyvien tehtävien osalta
- Erikoistumisiin liittyvää osaamista edellyttävien hankkeiden osalta yhteistyömuodoista sovitaan tapauskohtaisesti
- Vesitaloustehtävissä käytettävään yhteistyömuotoon vaikuttaa miten vesienhoitotehtävät ja kalataloustehtävät järjestetään

- Vesihuoltotehtävät kukin maakunta hoitaa itsenäisesti

Kalatalous

- Kalatalouspalvelujen säilyminen vähintään nykyisellä tasolla edellyttää yhteistyötä maakuntien kesken, jotta turvataan resurssit ja osaaminen
- Palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti kolmella toiminnaltaan erilaisella alueella, joissa tehtävät edellyttävät pääosin erilaista osaamista ja ylimaakunnallista koordinaatiota palvelujen tuottamisessa
- **Sisävesien kalataloushallinnon toimialueenmuodostavat** suurten vedenjakaja-alueiden rannikosta erottama järvi-Suomi, jossa keskeiset maakunnat ovat Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Päijät-Häme ja Keski-Suomi. Toimialue linkittyy myös muihin maakuntiin Pirkanmaa ja Kanta-Häme.
- **Rannikon kalataloushallinnon toimialue** on merialue ja siihen kiinteästi linkittyvät rannikkoalueen maakunnat Kymenlaakso, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa.
- **Pohjoisen kalataloushallinnon toimialueen** muodostavat Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnat. Toimialuetta luonnehtivat Pohjois-Suomen suuret vapaat ja rakennetut virtavedet vaelluskalakantoineen.
- Lähtökohtina palvelujen järjestämiseen ovat EU:n yhteinen kalastuspolitiikka, kalastuslain toimeenpano ja yleisen kalatalousedun valvonta, jotka substanssilait määrittelevät vi-
ranhaltijatehtäviksi.
- Maakunnilla on yhteinen valmistelu ja ratkaisijana on maakuntien yhteinen asiantuntijavirkamies. Tämä järjestetään joko maakuntien välisellä sopimuksella tai yhteisillä viroilla. Palveluiden tuottamisesta sopimusperusteisesti määrätään maakuntien johtosäännöissä.
- Euroopan meri- ja kalatalousrahaston hallinto, päätöksenteko ja maksatus järjestetään toimialueiden sisällä sopimalla maakuntien kesken. EU:n yhteisen kalatalouspolitiikan toimeenpanoon liittyvät valvontatehtävät koko rannikkoalueella sekä kalastusvakuutusjärjestelmän toimeenpano keskitetään Varsinais-Suomen maakuntaan.

Liite nro: 1 Maakuntien yhteistyö vesi- ja kalatehtävissä loppuraportti

6. ICT

Valmistelutyötä on jatkettu ICT-toiminnan muutossuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2018 aikana työn alla ovat olleet ja ovat parhaillaankin käynnissä mm. seuraavia tehtävät: Kainuun tietojärjestelmien nyky- ja tavoitetilan kokonaisarkkitehtuurikuvaus, siirtyvien organisaatioiden ICT-sopimusten selvittely ja luokittelu sekä

EU-tietosuoja-asetuksen (GDPR) huomiointi ICT-sopimuksissa. Myös maakunnan tietoturvaan ja riskienhallintaan liittyvien asioiden sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiin liittyvien muutostarpeiden selvittäminen on käynnistetty. Kesällä 2018 väli-aikaishallintoa varten on perustettu uusi organisaatio asianhallinnan järjestelmään ja tällä hetkellä uuden organisaation perustaminen on työn alla talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmäkonaisuuteen. Maakuntauudistuksen ICT-valmisteluhenkilöstö on kuluvan vuoden aikana osallistunut aktiivisesti myös valtakunnallisiin työryhmiin ja hankkeisiin (mm. maakuntadigiverkosto ja Vimaan koordinoimat hankkeet). Lisäksi VM rahoituspäätös II/2017 loppuraportti on juuri valmistunut.

7. Varautuminen (kts. asiakohta 6)

8. Kasvupalvelut

Kasvupalveluissa valmistelussa on ollut erityisesti kasvupalvelupilotti (kts. asiakohta 21).

9. Osallisuus ja demokratia

Osallisuuden ja demokratian alatyöryhmä on kokoontunut. Parhailaan on menossa osa-aikaisen osallisuussuunnittelijan rekrytointi. Alkuvaiheessa henkilön tehtävänä on laatia tarkempi osallisuuden suunnitelma valmistelun ajalle. Jatkossa keskityttäisiin tulevan maakunnan osallisuuden suunnitteluun.

10. Toimitiloihin liittyvä selvittely ja suunnittelutyö

Maakuntien Tilakeskus Oy on kerännyt maakunnittaista tietoa siirtyvistä vuokrasopimuksista sekä kiinteistöistä. Keskeisiä tiedon tuottajia ovat olleet kunnat. Tilakeskus toimitti saatuihin tietoihin perustuvat maakunnittaiset tiedot vuokratilakustannuksista viime toukokuussa. Sitten tarkastusten jälkeen on havaittu, että tietoja puuttuu joistakin kohteista kokonaan tai tiedot vaativat täydentämistä. Tilakannassa ja tilankäytössä tapahtuu jatkuvasti myös muutoksia, jotka tulee päivittää järjestelmään. Puuttuvat, virheelliset tai muuttuneet tiedot vaikuttavat suoraan maakunnan kunnalle maksamaan vuokraan.

Tilakeskus on käynnistänyt tietojen tarkistuskierron. Kuntien tulee päivittää tilatiedot Tilakeskuksen Optimaze-järjestelmään 15. helmikuuta 2019 mennessä. Mitä tarkemmat tiedot kunta toimittaa, sen varmemmin kunnan saama vuokratulo voidaan laskea oikein. Kunnat voivat myös myöhemmin hyödyntää tässä koottavaa tietoa, kun kunnat joutuvat osana maakuntavalmistelua toimittamaan selvityksen nykyisistä vastuistaan. Kunnilta kerättävien tilatietojen perusteella tarkennetaan maakuntien tiloista maksamat vuokrat sekä kunnilta siirtyvät vuokrasopimukset.

Tilakeskus on ottamassa käyttöön tilatietojärjestelmän, missä jatkossa mm. tullaan saamaan listaukset kaikista maakunnan vuokraamista kohteista, tehdään kohteiden priorisointia ja päivitetään kohteiden tietosisältöä.

11. Järjestämistehtävä (kts. asiak kohta 5)

12. Viestintä

Lisäksi työryhmät ovat jatkaneet ohjausryhmän kokouksessa 3.9.2018 esillä olleiden työryhmien yksityiskohtaisempien toimenpiteiden toteuttamista. Parhaillaan ollaan laatimassa yhteenvetoa työryhmien tähän mennessä tehdystä työstä sekä suunnittelemassa vuoden 2019 työohjelmaa.

Lisätietoja asiasta antaa valmistelujohtaja Jaana Korhonen, puh. 044 591 9472 tai sähköpostitse etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi.

Puheenjohtajan ehdotus:

Ohjausryhmä merkitsee tiedoksi saamansa informaation.

Ohjausryhmä:

Ohjausryhmä merkitsi tiedoksi saamansa informaation.

Lisäksi merkittiin tiedoksi Reima Leinosen (JUKO) kommentti laaja-alaisesta ylimatekunnallisesta yhteistyöstä. Huolena on mm. miten ympäristön seurannan ylimatekunnallisten tehtävien hoito tulevassa maakunnassa järjestetään niin, ettei mm. valtakunnallinen hyönteistutkimus jää hoitamatta.
